

אור דוד

מוקדש
הבה"ח
צברדלינג ז"ל
בן שלמה זלמן
ושושנה נעמי
הי"ו.

פרשה בראשית	כניסת שבת			יציאת שבת			מס' גיליון
	ירושלים	בני ברק	חיפה	ירושלים	בני ברק	חיפה	
	17:43	18:00	17:52	18:54	18:55	18:54	15

שולחן ערוך - סימן קיד - דין הזכרת הרוח וגשם וטל (סעיף ג-ה)

ג. אם אמר משיב הרוח בימות החמה, או לא אמר בימות הגשמים, אין מחזירין אותו; וכן בטל, אם הזכירו בימות הגשמים, או לא הזכירו בימות החמה, אין מחזירין אותו. הגה: ואנו בני אשכנז לא מחזירין טל, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, רק אומרים בימות החמה ורב להושיע מכלכל חיים וכו'. (טור) יש אומרים ששלים צבור פוסק להזכיר בתפלת מוסף יום טוב הראשון של פסח, אבל הקהל מחזירין ואינן פוסקין עד מנחה, ששמעו כבר משלים צבור שפסק בתפלת המוסף, וכן נוהגין.

ד. אם אמר מוריד הגשם בימות החמה, מחזירין אותו וחוזר לראש הברכה; ואם סיים הברכה, חוזר לראש התפלה. ואפילו במקום שצריכים גשם בימות החמה, אם הזכיר גשם במקום טל, מחזירין אותו. וכן אם הזכיר גשם וטל נמי מחזירין אותו (בית יוסף בשם הרמב"ם והרא"ש והטור).

ה. בימות הגשמים, אם לא אמר מוריד הגשם, מחזירין אותו; והני מלי שלא הזכיר טל, אבל אם הזכיר טל, אין מחזירין אותו.

מר"ן בן איש חי - פרשת וזאת הברכה שנה ראשונה.

א. הקידוש בין ביום בין בלילה אינו אלא במקום סעודה ממש, שנאמר: "וקראת לשבת ענג", ודרשו רז"ל: במקום עונג סעודת שבת, שם תהיה קריאת הקידוש. ועל כן - לא מבעיא שאם קידש ולא סעד אחריו, שלא יצא י"ח קידוש, אלא גם אם קידש בבית זה ואכל בבית אחר, בין שהיה דעתו תחילה לאכול בבית האחר, בין שהיה דעתו לאכול בבית שקידש בו ואח"כ נמלך לאכול בבית האחר - לא יצא י"ח, וצריך לחזור ולקדש קודם שיאכל בבית האחר. ויש אומרים, שאם בשעת אכילתו בבית האחר יכול לראות משם מקום שקידש בו אפילו דרך חלון ואפילו מקצתו בלבד - חשיבי שתי מקומות אלו כמקום אחד לענין קידוש ואין צריך לחזור ולקדש; ואין לסמוך לכתחילה על סברה זו, לכן יזהר שלא יביא עצמו לידי כך. ובשעת הדחק שהוצרך לכך בהכרח ואינו יכול לקדש בבית האחר, יש לסמוך על סברת המקלים בראיה את מקומו אפילו מבית לבית.

ב. שני חדרים בבית אחד, וקידש בחדר זה ואוכל בחדר השני, או שקידש בארעא ואוכל באגרא - אם לא היה דעתו לכך ואינו רואה את מקומו, לא יצא י"ח קידוש. ואם היה דעתו לכך, אע"פ שאינו רואה את מקומו אין צריך לחזור ולקדש כיון שהיה בבית אחד; מיהו, עם כל זה, לכתחילה לא יעשה כן. ואם מוכרח לאכול במקום השני, יזהר לאכול במקום שקידש בו כזית, ואח"כ יאכל במקום השני. ופה עירנו בגדאד שכיח דבר זה אצל הנשים, שאין דרכם לאכול על השולחן עם האנשים אע"פ שאין שם אורחים זרים, אלא דרכם לשמוע קדוש בחדר השולחן מן בעה"ב, ואח"כ הולכים לחדר אחר ואוכלין. ואם היו רואים בחדר את מקום הקידוש, ואפילו מקצתו - החרשנו; אך דא עקא, שאינו נראה מקום הקידוש כלל. וזה ימצא על הרוב בבתי הגדולים של העשירים; על כן יזהרו לאכול כזית במקום הקידוש וילכו לחדר אחר לאכול שם.

ג. אפילו בחדר אחד, אם קידש בזוית זו על דעת לאכול שם, ונמלך לאכול בזוית שניה, לא יעשה כן לכתחילה, אע"ג דמר"ן ז"ל פסק כהרמב"ם והרא"ש ז"ל דשרי, עכ"ז הרי"ף ז"ל ודעמיה חולקין. וכתבו האחרונים ז"ל דגם מר"ן ז"ל יודה דלכתחילה לא אריך למעבד הכי; לכן, גם בזה יעשה כך, לאכול כזית תחילה בזוית שקידש בה ואח"כ יפנה לזוית אחרת.

ד. צריך לאכול במקום הקידוש לאלתר; ואם לא אכל עד לאחר זמן, לא יצא י"ח; אבל אם בדעתו היה לאכול מיד, ורק אירע לו אונס ונתעכב לאחר זמן, הרי זה יצא י"ח. מיהו, יש חולקים גם על זה וסבירא להו - אפילו אם היה בדעתו תחילה לאכול אחר זמן, אפילו אחר שעה ושתיים, ואפילו אחר שיעור עיכול, נמי יצא בדיעבד; וכיון דקי"ל סב"ל, לכן בכל גוונא לא יחזור ויקדש; מיהו, אם אירע זה בקידוש הלילה, אז קודם שיברך "המוציא" יהרהר ברכת הקידוש, או יאמר אותה בפיו בלא שם ומלכות; ואם הוא ביום, יכוון בברכת "המוציא" למצות קידוש כאדם שמקדש על הפת, ויאמר פסוקים של קידוש היום קודם נט".

ה. יכול אדם לקדש לאחרים אע"פ שאינו אוכל עימהם, ואין בזה חשש משום "קידוש שלא במקום סעודה", כיון דלהשומעים היוצאים י"ח הוא מקום סעודה; ומיהו, כל היכא שהמקדש אינו אוכל, דהוא עצמו אינו יוצא י"ח קידוש, או שכבר קידש לעצמו במקום סעודתו ואינו מקדש פה אלא לצורך אחרים דווקא, ה"ז לא יקדש לאחרים לכתחילה, אא"כ הם אינם יודעים לקדש בעצמם. ואם אלו האחרים שמקדש להם אינם יודעים לברך ברכת הקידוש, אך ברכת "בורא פרי הגפן" יודעים לברך נסתפק הרב "חסד לאלפים" ז"ל אם יכול לברך להם גם "בפה"ג; וכתב דמסתברא אחד אומר כל הקידוש, לכן יותר טוב שישתה שם רביעית; יע"ש. וכתבתי בס"ד בסה"ק "מקבצאל": אם כבר קידש בביתו ואכל ובא לקדש לאלו - די לו שיטעם מן היין; ואם לא קידש עדיין - אסור לו לטעום מזה היין, כיון שאינו אוכל שם וכאשר נכתוב לקמן. ואם ישתה רביעית כמ"ש הרב "חס"ל", ה"ז שנוי במחלוקת כאשר נכתוב לקמן; מיהו, לקמן נבאר שיש לסמוך על סברת המתירין לשתות רביעית לעת הצורך; ולפי זה בנידון דידן נמי חשיב צורך, ושפיר הורה הרב ז"ל לברך "בפה"ג"ג"כ ולשתות רביעית. וכל זה הוא, אם כשהולך לביתו לקדש ולאכול, שם נמצאים בניו ובני ביתו שהוא מוציא אותם י"ח קידוש עמו, אך אם בביתו לא יש אדם אחר שיוציאו י"ח קידוש, אלא שם מקדש לעצמו בלבד, הנה בזה חוזר ונתקל בסלע המחלוקת, כיון דיש סוברים אם קידש במקום אחר ושתה רביעית יין, יצא י"ח "קידוש במקום סעודה", ועל כן, אדם כזה שהוא מקדש אח"כ בביתו לעצמו בלבד לא יכניס עצמו בדבר זה לקדש לאחרים תחילה על סמך שישתה רביעית שם; וכל זה הוא בקידוש הלילה דאיכא ברכת קידוש, אבל ביום דליכא ברכת קידוש, לית לן בה, ויוכל לקדש לאחרים תחילה, ויברך "בפה"ג" וישתה רביעית, ואח"כ ילך לביתו ויקדש אפילו לעצמו בלבד, כיון דאינו מברך אלא רק "בפה"ג.

